

UTVÄRDERING AV VÄSTSVENSKA KRAFTSAMLINGEN ELEKTRIFIERING

wsp

UTVÄRDERING AV VÄSTSVENSKA KRAFTSAMLINGEN ELEKTRIFIERING

Författare Carl Arvid Dahlöf och Amanda Bengtsson Jallow

Datum 2024-08-23

Kund

Västra Götalandsregionen

Konsult

WSP

WSP Sverige AB

Org nr: 556057-4880

wsp.com

Innehåll

SAMMANFATTNING	4
INLEDNING	6
UTVÄRDERINGSUPPDRAGET	6
GENOMFÖRANDE AV UTVÄRDERINGEN	7
RAPPORTENS DISPOSITION	7
HUR FUNGERAR KRAFTSAMLINGEN SOM ARBETSMODELL?	8
VILKA BEHOV SKA KRAFTSAMLINGEN MÖTA?	8
VAD SKA UPPNÅS MED KRAFTSAMLINGEN?	10
HUR HAR AKTÖRERNA KRAFTSAMLAT?	10
VILKA RESULTAT HAR KRAFTSAMLINGEN LETT TILL?	13
SAMVERKAN OCH NÄTVERK	13
UTVECKLING AV METODER OCH ARBETSSÄTT	13
RESURSALLOKERING	13
KUNSKAP OCH INNOVATIONER	14
FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ARBETET FRAMÅT	14
FINNS DET FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT DET SOM BYGGTS UPP INOM RAMEN FÖR KRAFTSAMLINGEN KAN LEVA KVAR?	14
VILKET FOKUS BÖR KRAFTSAMLINGEN HA FRAMÅT?	16
WSP:S SLUTSATSER	17
Kraftsamlingen har stärkt relationer och gemensam positionering	17
Tecken på hävstångseffekt av kraftsamlingen, men är svårt att värdera	18
Tydliggör förväntningar på framtida kraftsamlingar	18
BILAGA A: INTERVJUFÖRTECKNING	20
A.1 INTERVJUER KRAFTSAMLING ELEKTRIFIERING	20

SAMMANFATTNING

WSP har under perioden mars – augusti 2024 utvärderat den västsvenska kraftsamlingen Elektrifiering affärsmodeller. Utvärderingen är en del av den översyn som görs av regionala utvecklingsstrategin 2024 – 2025 och ska fungera som underlag för fortsatt dialog under översynen. Utvärderingen syftar övergripande till att belysa hur kraftsamlingen fungerar och uppfattas, vilka resultat som kraftsamlingen leder till samt hur förutsättningarna ser ut för att resultaten ska bli bestående över tid. I WSP:s uppdrag ingår det även att utvärdera resterande tre kraftsamlingar samt kraftsamling som arbetsmodell. Resultatet från dessa utvärderingar presenteras i separata rapporter.

- Enligt den regionala utvecklingsstrategin innebär kraftsamlingen att extra fokus läggs på stärkt samverkan och samordnat utvecklingsarbete inom ett område. Tillsammans ska berörda aktörer rikta resurser mot ett område med målet att accelerera takten och nå en ökad genomförandekraft i omställningen som består efter avslutad kraftsamling.

Kraftsamlingen har haft ett öppet och sökande angreppssätt kring vilka behovsområden och utmaningar som ska adresseras i arbetet. Under de senaste åren har kraftsamlingens övergripande fokus flyttats från elektromobilitet till elektrifiering av industrier och elförsörjningsfrågan. Att kraftsamlingens huvudsakliga fokus har flyttats lyfts i intervjuer som ett (gott) tecken på att industrins behov och hinder för utveckling är i fokus för arbetet inom kraftsamlingen.

Kraftsamlingen inom elektrifiering genomförs till största del via etablerade strukturer, där det sedan tidigare finns uppbyggda relationer på organisations- och individnivå. Det gäller exempelvis mellan Västra Götalandsregionen och kommunalförbunden, samt mellan kommunalförbund och enskilda kommuner. Just samverkan och nätverk är det område där kraftsamlingen gjort tydligast avtryck, bland annat genom utveckling av existerande relationer och främjande av nya samverkansforum på olika nivåer. Återkommande konkreta exempel på resultat som uppmärksammas är ACCEL, Regional energiöverenskommelse Västra Götaland och Krafttag i Väst. Kraftsamlingen har också inneburit att en mix av kompetenser har samlats i ny en konstellation internt på Västra Götalandsregionen, bidragit till att organisationen blivit en starkare part i dialogen med nationella aktörer.

Generellt syns få tecken på att kraftsamlingen inneburit några större förändringar i metoder och arbetssätt hos de involverade aktörerna. Detsamma gäller direkt påverkan på innovation hos aktörerna, i termer av teknologibaserad produkt- eller tjänsteutveckling. Däremot har kraftsamlingen har främjat kunskapsbyggandet inom elektrifieringsområdet. Kopplat till utmaningarna med elförsörjning har Västra Götalandsregionens egna analyser varit viktiga för att visa på de förväntade energibehoven i länet. Stödet som erbjuds inom "Kommunernas elektrifieringsresa" möjliggör för kommunerna att utveckla sitt arbete med planering av elnätsfrågor eller förnybar elproduktion.

De resultat som uppstått i samband med kraftsamling Elektrifiering har god potential att vara bestående över tid. Arbetet inom ramen för kraftsamlingen har koppling till aktörernas ordinarie verksamhet. Vad gäller kraftsamlingens inriktning framöver betonar majoriteten av intervjupersoner att det är centralt att fokusera på att möta de stora utmaningarna effektbrist och kapacitetsbrist, samt möjliggöra lokal elproduktion och verka för snabb effektutdelning.

Utvärderingens övergripande slutsatser är följande:

- Kraftsamlingen har stärkt relationer och gemensam positionering inom elektrifieringsområdet, där signalvärdet och den samlande effekten på aktörerna är de tydligaste nyttorna som kraftsamlingen skapat. Sammanfattningsvis framstår kraftsamling Elektrifiering som en "boost" för det arbete och engagemang som finns sedan tidigare. Den är inte avgörande för att driva elektrifieringsfrågan framåt, men understryker frågornas betydelse och upprätthåller en "sense of urgency".

- Det finns tecken på att kraftsamlingen haft en hävstångseffekt, men det är svårt att värdera hur stark effekten är samt vad som tydligt kan härledas till kraftsamlingen. Elektrifieringsområdet har en förhållandevis mogen aktörskonstellation, varför en kraftsamling inte nödvändigtvis medför en stor förändring i vad som görs eller hur det görs.
- För framtida kraftsamlingar finns en efterfrågan på ökad tydlighet, både avseende inriktning och förväntningar på kraftsamlingen, samt rollfördelningen i aktörssystemet. Ett sätt att nyansera eller vidareutveckla innehållet i kraftsamlingen är att ta utgångspunkt i vad som åstadkommit hittills. Är det liknande resultat som är målet också framgent, och om inte, vad behöver göras annorlunda?

INLEDNING

Den regionala utvecklingsstrategin för Västra Götaland 2021–2030 innehåller ett övergripande mål, fyra långsiktiga prioriteringar och fyra tvärsektoriella kraftsamlingar.¹

Målet *Tillsammans gör vi Västra Götaland till ett föredöme för omställning till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle*, pekar ut riktningen fram till 2030. De långsiktiga prioriteringarna; stärka innovationskraften, bygga kompetens, öka inkluderingen och knyta samman Västra Götaland, gäller fram till 2030 och beskriver de fyra viktigaste områdena för gemensamma insatser för att klara omställningen till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle.

De utpekade tvärsektoriella kraftsamlingarna för perioden 2021–2024 är:

- Digitalisering
- Cirkulära affärsmodeller
- Elektrifiering
- Fullföljda studier

I den regionala utvecklingsstrategin beskrivs det att:

Syftet med kraftsamlingarna är att stärka arbetet inom en eller flera av de fyra långsiktiga prioriteringarna. En kraftsamling innebär att extra fokus läggs på stärkt samverkan och samordnat utvecklingsarbete inom området. Tillsammans riktar vi resurser dit med målet att accelerera takten och nå en ökad genomförandekraft i omställningen som består efter avslutad kraftsamling.

I den regionala utvecklingsstrategin pekas även fyra principer ut som ska vara vägledande i dialog och samverkan.² Principerna ska hjälpa till att tillvarata möjligheterna i hela Västra Götaland genom att inspirera och utmana till nya sätt att arbeta och samverka på. De ska bidra till att vidga perspektiven, öka delaktigheten, uppmuntra att gå före och våga prova det utforskade. De vägledande principerna är även ett sätt att integrera Agenda 2030 i genomförandet. De vägledande principerna är:

- Vi tar tillvara på olika platsers möjligheter och förutsättningar
- Vi ökar invånarnas delaktighet och inflytande
- Vi experimenterar för att lära skala upp och implementera
- Vi är modiga och förändringsorienterade ledare

UTVÄRDERINGSUPPDRAGET

I följande rapport presenteras WSP:s utvärdering av kraftsamling Elektrifiering. Utvärderingen är del av den översyn som görs av regionala utvecklingsstrategin 2024–2025. I WSP:s uppdrag ingår det även att utvärdera resterande tre kraftsamlingar, samt kraftsamling som arbetsmodell. Resultatet från dessa utvärderingar presenteras i separata rapporter. Utvärderingarnas resultat ska fungera som underlag för fortsatt dialog under översynen.

Uppdraget att utvärdera kraftsamling Elektrifiering syftar övergripande till att belysa hur kraftsamlingen fungerar och uppfattas, vilka resultat kraftsamlingen leder till samt hur förutsättningarna ser ut för att resultaten ska bli bestående över tid.

¹ Den regionala utvecklingsstrategin återfinns i sin helhet på www.vgregion.se/vg2030. De årliga uppföljningarna finns på www.vgregion.se/vg2030uppfoljning.

² De vägledande principerna är (1) Vi tar tillvara på olika platsers möjligheter och förutsättningar, (2) Vi ökar invånarnas delaktighet och inflytande, (3) Vi experimenterar för att lära skala upp och implementera samt (4) Vi är modiga och förändringsorienterade ledare

Utvärderingens övergripande frågeställningar är:

- Hur fungerar och uppfattas kraftsamlingen? Nyttan hittills? Lärdomar? Svårigheter? Hos Västra Götalandsregionen? Hos andra aktörer?
- Hur fungerar kraftsamlingsmodellen som arbetssätt? Detta utifrån tanken med kraftsamlingarna som "extra hävstång", och jämfört med andra typer av insatser/arbetssätt i det regionala utvecklingsarbetet.
- Vilka är de mest prioriterade utmaningarna/områdena framåt att kraftsamla gemensamt kring?

Utöver de övergripande frågeställningarna har följande specifika frågeställningar väglett utvärderingen:

- Hur förväntas de insatser som startat upp, alternativt redan genomförts (exempelvis FoU-projekt), bidra till att utveckla, testa och skapa upp och därmed bidra till en grön omställning?
- Har nya arbetssätt, metoder, innovationer och samverkansformer tagits fram för att bidra till utveckling?
- Bedöms de satsningar och resultat som skapats vara bestående över tid? Har eventuella insatser dockat an till ordinarie genomförande?
- Har samverkan mellan nyckelaktörer utvecklats tack vare kraftsamlingen?
- Bedöms det att resurser/fokus ha riktats om för att accelerera takten i och med en kraftsamling?

GENOMFÖRANDE AV UTVÄRDERINGEN

Utvärderingen har genomförts under perioden mars–augusti 2024. Genomförandet inleddes med uppstartsmöten för samtliga kraftsamlingar i Göteborg 27 mars. Vid uppstartsmötet medverkade respektive kraftsamlings samordnare samt urval av deltagare i kraftsamlingarnas arbetsgrupper internt på Västra Götalandsregionen. Vid mötena medverkade även två processledare för regional utvecklingsstrategi samt uppdragsansvarig från avdelningen samhällsanalys.

WSP:s huvudsakliga materialinsamling har bestått av semistrukturerade djupintervjuer med nyckelpersoner inom området elektrifiering i Västra Götaland, men också med personer som arbetar med frågan på Västra Götalandsregionen. Totalt har vi intervjuat 18 personer, varav 5 arbetar internt på Västra Götalandsregionen. I utvärderingen har även värdefulla insikter från intervjuer som genomförts i samband med de parallella utvärderingarna beaktats. Lista med intervjupersoner återfinns i bilaga A.

Den 17 juni diskuterades preliminära observationer från intervjustudien på ett lärseminarium i Göteborg. Syftet med lärseminariet var att förankra och diskutera WSP:s analys och preliminära slutsatser i utvärderingen. Under seminariet presenterade WSP kort iakttagelser, resultat och preliminära slutsatser. Detta fick deltagarna reagera på och diskutera mer ingående med varandra för att fördjupa och komplicera bilden, samt ifrågasätta och debattera.

RAPPORTENS DISPOSITION

Rapporten är indelad i fem korta kapitel. Efter detta inledande kapitel presenteras WSP:s observationer avseende kraftsamling som arbetsmodell. I kapitlet ryms resonemang kring kraftsamlingens logik och genomförande. I kapitel tre presenteras kraftsamlingens resultat och i kapitel fyra diskuteras förutsättningar för arbetet framåt. I avslutande kapitel fem presenteras WSP:s slutsatser.

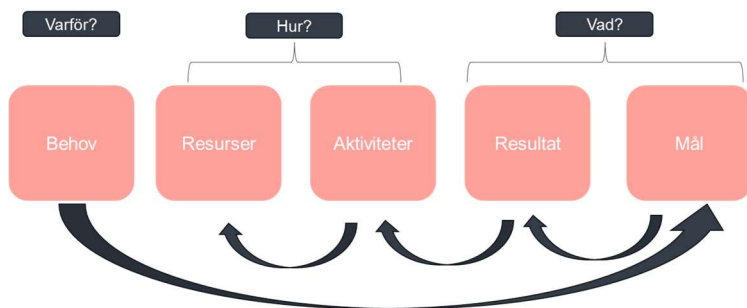
HUR FUNGERAR KRAFTSAMLINGEN SOM ARBETSMODELL?

I följande kapitel besvaras utvärderingens frågeställningar kopplat till kraftsamling som arbetsmodell för att accelerera takten och nå en ökad genomförandekraft i arbetet med elektrifiering i Västra Götaland. Övergripande beskriver kapitlet vad det har inneburit, och innebär idag, att kraftsamla kring elektrifiering i Västra Götaland. Det görs dels utifrån beskrivningar i formella dokument, dels utifrån berörda aktörers utsagor i de intervjuer som WSP har genomfört inom ramen för den här utvärderingen.

För att fånga kraftsamlingen som arbetsmodell, och hur genomförandet av kraftsamlingen fungerar i praktiken, följer kapitlet en förändringsteoretisk logik. Det innebär att vi inledningsvis diskuterar behoven av att kraftsamla (alltså *varför* kraftsamlar Västra Götaland kring elektrifiering), för att sedan röra oss vidare till *vad* kraftsamlingen är tänkt att uppnå och avslutningsvis *hur* det ska gå (och hittills har gått) till.

Figur 1 visar en schematisk förändringsteori för att illustrera kapitlets struktur.

Figur 1 Schematisk förändringsteori

Kapitlet utgår från följande övergripande utvärderingsfrågor:

- Hur fungerar och uppfattas kraftsamlingen?
- Hur fungerar kraftsamlingsmodellen som arbetssätt?

VILKA BEHOV SKA KRAFTSAMLINGEN MÖTA?

Utvärderingen visar övergripande att det finns omfattande behov av att stärka och prioritera arbetet med elektrifiering och elförsörjning i Västra Götaland, liksom på många håll runt om i Sverige.

Den regionala utvecklingsstrategin för Västra Götaland uttrycker ett antal behovsområden som kraftsamling elektrifiering förväntas omfatta:

- Elektrifiering av industrin och transportsektorn (inklusive behov av kompetensutveckling och kompetensförsörjning)
- Hållbara lösningar kopplat till elektrifiering skapas (genom Västra Götalands internationellt konkurrenskraftiga forsknings- och innovationsmiljöer och infrastruktur samt användning av innovationsupphandling)
- Fysisk planering på kommunal och regional nivå som tar hänsyn till behov och förutsättningar för elproduktion och eldistribution
- Utbyggnad av laddinfrastruktur i takt med transportsektorns elektrifiering

- Utbyggnad av produktion och elnätets distributionskapacitet för att möta generella effektbehov och ökade effektbehov till följd av elektrifiering av industri och transportsektor (inklusive förväntningar på leveranssäkerhet och förnybarhet)

Kraftsamlingen har haft ett öppet och sökande angreppssätt kring vilka behovsområden och utmaningar som ska adresseras i arbetet. Under de senaste åren har kraftsamlingens övergripande fokus flyttats från elektromobilitet, till elektrifiering av industrier och elförsörjningsfrågan. Att kraftsamlingens huvudsakliga fokus har flyttats lyfts i intervjuer som ett (gott) tecken på att industrins behov och hinder för utveckling är i fokus för arbetet inom kraftsamlingen. Samtliga intervjupersoner vittnar om att det är avgörande att utmaningar såsom effektbrist och kapacitetsbrist möts för att kunna elektrifiera industrin och transportsektorn, och i förlängningen minska Västra Götalands klimatpåverkan.

En företagsrepresentant och en representant för en främjaraktör sammanfattar de behov och utmaningar som kraftsamlingen förväntas adressera:

Vi behöver säkra elförsörjningen inom Västra Götaland för att möjliggöra befintlig och ny industris elektrifiering, gröna omställning och konkurrenskraft. Det krävs för att vi ska fortsätta vara en konkurrenskraftig region som säkrar invånarnas välfärd.

Enligt prognoser är elbehoven i Västra Götaland bland de största i Sverige under de kommande åren. Det är bara elbehoven i Övre Norrland, till följd av regionens stora industrietableringar, som förväntas bli större. Vi behöver arbeta med elförsörjningsfrågorna så att våra industrier kan stanna och nyetableringar kan tillkomma.

I intervjuer uttrycker aktörerna ett starkt behov av att kraftsamla kring såväl elektrifiering som elförsörjning i Västra Götaland. Flera aktörer beskriver att man behöver ha ett systemtänk kring (de komplexa) frågorna inom territoriet. De menar att det är centralt att i den regionala kontexten samla samtliga nyckelaktörer för att bidra till gemensamma framflyttningar i frågan, med hjälp av gemensamma insatser, kunskaps spridning och gemensamt lärande.

Många intervjupersoner betonar särskilt behovet av en generell kunskapshöjning kring näringslivets behov bland offentliga aktörer. Detta eftersom offentlig sektor på flera sätt är möjliggörare för elförsörjning, energiomställning och elektrifiering – särskilt genom kommunala planerare, politiker, andra tjänstepersoner och nätägare. En representant för ett kommunalförbund beskriver följande i en intervju:

Arbetet med energifrågor är kostsamt, komplext och berör många aktörer. Offentlig sektor har rådighet över flera centrala förutsättningar för omställningen (planering, reglering, elnät) och behovsägarna finns i näringslivet. Därför måste man tänka strategiskt och arbeta och utvecklas tillsammans – näringsliv och offentlig sektor.

Kraftsamlingarna ska enligt den regionala utvecklingsstrategin stärka arbetet inom en eller flera av de fyra långsiktiga prioriteringarna, genom att extra fokus läggs på stärkt samverkan och samordnat utvecklingsarbete inom området. Denna koppling visar sig emellertid vara otydlig enligt de aktörer som har intervjuats inom ramen för utvärderingen. I stället förmedlar de att kraftsamlingens roll i det regionala utvecklingsarbetet, som ovan beskrivet, snarare vilar på en mer långsiktig ambition om näringslivets omställning i syfte att upprätthålla hög konkurrenskraft, minska klimatpåverkan och säkra invånarnas välfärd.

En intervjuperson påpekar att elektrifieringsområdet "skaver lite" vad gäller kraftsamlingarnas roll i den regionala utvecklingsstrategin. Detta med hänvisning till att kraftsamlingarna är tänkta att bytas ut med jämna mellanrum, medan elektrifiering (och elförsörjning) behöver prioriteras i det regionala utvecklingsarbetet under flera decennier framöver.

Samtidigt lyfter flera intervjupersoner att det är positivt att elektrifieringsområdet är en utpekad kraftsamling eftersom det ger arbetet med utmaningen legitimitet och tyngd. Detta i synnerhet bland kommunala politiker

och tjänstepersoner, vilka är centrala aktörer att få med för att åstadkomma nödvändiga förflyttningar i frågan.

VAD SKA UPPNÅS MED KRAFTSAMLINGEN?

Utvärderingen visar att det inte finns något tydligt formulerat mål för kraftsamlingen, utan att den huvudsakliga inriktningen har varierat över åren. Den övergripande inriktningen uppfattas numera, av de intervjuade aktörerna, vara att möjliggöra industrins elektrifiering genom att säkra elförsörjningen.

I intervjuer framgår dock att det finns målsättningar gällande den västsvenska elproduktionen som kraftsamlingen förväntas bidra till. Inom kraftsamlingen togs fram analyser om behov som sedan kunde förankras med aktörer. Under 2023 slog Rådet för industrins omställning i Västra Götaland fast att det inom länets gränser bör produceras ytterligare 15-20 TWh till 2030. Målsättningen om ytterligare 15-20 TWh lokal elproduktion till 2030 finns även med i den regionala energiöverenskommelse³ som kommunalförbunden och Västra Götalandsregionen slöt under våren 2024, i syfte att ytterligare förstärka deras respektive åtaganden inom kraftsamling elektrifiering.

Intervjupersonerna framhåller att det sökande angreppssättet har varit en styrka för kraftsamlingen. Detta eftersom det på senare år har tillkommit många nya insikter i elförsörjningsfrågan som inte var allmänt kända vid kraftsamlingen etablering. Här lyfter de Rysslands invasion av Ukraina 2022 samt den följdverkan på energiläget i Sverige som uppstod. Några intervjupersoner förmedlar att det förmodligen hade varit till nackdel för kraftsamlingen om man inledningsvis hade antagit ett tydligt mål för arbetet om exempelvis antal producerade TWh inom länet till ett visst årtal. De menar att det målet sannolikt hade satts för lågt, givet den information man hade innan 2022.

Samtidigt efterfrågar flera aktörer mer konkretion om målbilden för kraftsamlingen. De lyfter i intervjuer att en konkret målsättning som kan kommuniceras till nyckelaktörer troligen skulle bidra till att skapa större samsyn om den övergripande riktningen för det regionala arbetet inom elektrifiering och elförsörjning. Hur konkreta målsättningar som är möjliga inom kraftsamlingen begränsas samtidigt av aktörernas rådighet och acceptans i samhället för olika åtgärder.

HUR HAR AKTÖRERNA KRAFTSAMLAT?

Styrning och ledning

"Elektrifiering" rymmer en bredd av delområden, utmaningar och utvecklingsspår. Därför har olika aspekter av elektrifiering funnits på agendan hos västsvenska aktörer under en lång tid; 10–20 år talas det om i intervjuerna. Som konstateras ovan är trenden i dagsläget att det är utmaningar kopplat till elförsörjning som står i fokus, från att elektrifiering tidigare handlade mer om transportfrågor och elektromobilitet. En intervjuperson beskriver förflyttningen på följande sätt:

Vi har jobbat länge med frågan. Omvärldens uppvaknande i frågan gjorde att fokus från andra aktörer ökade.

Elförsörjningsförmågan beskrivs återkommande som en nyckelfråga för att behålla storskalig industri i Västsverige och för regionens möjligheter att locka nya etableringar. Med detta perspektiv får elektrifiering stor betydelse i det regionala utvecklingsarbetet.

När kraftsamlingen etablerades fanns ett befintligt aktörssystem inom elektrifieringsområdet som vuxit fram över tid. Denna "mognadsgrad" har påverkat utformningen av Västra Götalandsregionens roll i kraftsamlingen. Ambitionen har varit att visa ledarskap och stötta andra aktörer, men inte ta en aktivt

³ Kommunalförbunden och Västra Götalandsregionen, "Regional energiöverenskommelse Västra Götaland", s. 1.

drivande roll. Med tiden har olika delfokusområden fått hemvist hos olika aktörer som Lindholmen Science Park, Innovatum och RISE. För Västra Götalandsregionen har rollen i dessa sammanhang övergått till att skjuta till projektfinansiering och delta i nätverk kopplade till olika projekt.

Västra Götalandsregionens möjlighet till styrning och ledning påverkas också av vilka frågor man har rådighet över. Särskilt inom elförsörjningsfrågan finns delar där antingen kommuner eller nationella aktörer är de som har sista ordet. Även när de direkta påverkansmöjligheterna är begränsade, pekar Västra Götalandsregionen på prioriterade utmaningar och gör aktörer med större rådighet uppmärksamma på vad som behöver förändras. Detta påverkansarbete kommuniceras inte nödvändigtvis externt, men är en viktig del av Västra Götalandsregionens koordinerande roll.

Samtidigt har utpekandet av kraftsamlingen haft en styrande effekt i sig själv. Kraftsamlingen bekräftar och legitimerar elektrifiering (särskilt elförsörjningsutmaningen) som en viktig fråga. Även om elektrifiering funnits på agendan långt före 2021 så har kraftsamlingen ett viktigt signalvärde. I intervjuerna lyfts bland annat hur tjänstepersoner ges mandat att jobba med elektrifieringsfrågor, och att det är svårare att nedprioritera ett område när det finns en uttalad kraftsamling. Det skickar också en signal till industrin att Västra Götalandsregionen tar frågorna på allvar.

Att kraftsamlingen synliggör prioriteringarna inom elektrifieringsområdet bidrar också till en typ av styrning. Kraftsamlingen bidrar till att forma diskussionen och hur man pratar om elektrifiering, både från regionens sida gentemot andra aktörer och aktörer emellan. Genom styrning och ledning skapas en i högre grad gemensam bild av utmaningar och prioriteringar. Ur ett delregionalt perspektiv har Västra Götalandsregionen lyft frågor som delregionerna inte förmår driva på egen hand, men som kan adresseras gemensamt.

Resurser och organisering

Kraftsamlingen inom elektrifiering genomförs till största del via etablerade strukturer, där det sedan tidigare finns upparbetade relationer på organisations- och individnivå. Det gäller exempelvis mellan Västra Götalandsregionen och kommunalförbunden, samt mellan kommunalförbund och enskilda kommuner. Ett nytt forum i sammanhanget, som också uppmärksammas i intervjuerna, är Accelererad elnätsutveckling i Västra Götaland (ACCEL). Samverkansarenan erbjuder nya kontaktytor mellan Västra Götalandsregionen, Länsstyrelsen, Svenska kraftnät, Vattenfall Eldistribution, Ellevio och Göteborg Energi.

Internt på Västra Götalandsregionen har kraftsamlingen bidragit till formerandet av ett team med specialister och generalister, och motiverat att fler personer jobbar med elförsörjningsfrågor än tidigare. Samtidigt är elektrifiering ett brett område. Utöver teamet har ytterligare grupperingar skapats som involverar andra delar av organisationen när så krävs. Bland de intervjuade representanterna för Västra Götalandsregionen är bilden att kraftsamlingen inneburet ett förändrat arbetssätt.

Bland andra intervjuade aktörer varierar bilden av vilken förändring kraftsamlingen inneburit för Västra Götalandsregionens arbete. Ett par av dem menar ändå att känslan är att de möter fler personer hos Västra Götalandsregionen som är insatta i elektrifieringsområdet än tidigare. Även om det nu finns ett team så är kontakterna mellan Västra Götalandsregionen och andra aktörer i hög grad individ- och kompetensberoende. Det är i första hand specifika personer på Västra Götalandsregionen man samarbetar, eller har dialog, med.

Kraftsamlingen genomförs inte med ett extra tillskott av pengar, utan innebär att befintliga personella och finansiella resurser kan fokuseras mer mot elektrifieringsområdet. Bland de intervjuade aktörerna varierar synen på finansieringen inom kraftsamlingen. Å ena sidan att kraftsamlingen "fått muskler" tack vare finansiering som möjliggjort konkreta insatser mot kommuner. Å andra sidan att det saknas finansiering till elektrifieringsområdet, och att det efterfrågas ökad transparens kring medel inom kraftsamlingen. Det verkar

således råda en osäkerhet om kraftsamlingens extra bidrag avseende resurser och vad som skulle "hända ändå".

Kraftsamlingens aktiviteter och samverkansformer

I intervjuerna ges flera exempel på pågående initiativ med direkt koppling till olika frågor inom elektrifieringsområdet. Däremot råder viss osäkerhet bland aktörerna om aktiviteterna kan kopplas till kraftsamlingen eller om det är insatser som gjorts ändå, eller som påbörjats innan kraftsamlingen.

Bland de aktiviteter och samverkansformer som nämns, och där intervjupersonerna generellt ser att kraftsamlingen åtminstone haft en katalyserande eller förstärkande effekt, återfinns:

- ACCEL
- Regionala energiöverenskommelsen mellan kommunalförbunden och Västra Götalandsregionen
- Krafttag i Väst
- Kommunernas elektrifieringsresa, med bland annat potentialstudie i ett antal kommuner för att kartlägga lämpliga områden för vind- och sol
- Kartläggning och analyser av länets energibehov

Insatserna handlar till stor del om aktiviteter i aktörskonstellationer som har erfarenhet av samverkan sedan tidigare. Utöver dessa nämns också exempel på delregionala satsningar, som Fyrbodals samarbete med Länsstyrelsen, Framtidskraft Skaraborg och Fossilfri Boråsregion. De här satsningarna har inte startats tack vare kraftsamlingen, men är ändå pusselbitar i kraftsamlandet inom elektrifiering.

Ett antal projektbeslut har tagits av Västra Götalandsregionen som är direkt kopplade till kraftsamlingen. I några fall har dessa initierats av regionutvecklare inom kraftsamlingen som med snabb beredning resulterat i en nivå av finansiering som varit kraftfullare än i normalfallet för externa projekt. Exempel är projektet SELMA för förstärkning inom RISE samt upphandling av expertkonsult inom elnät. Västra Götalandsregionen har arbetat nära regeringens samordnare för stora etableringar och grön omställning.

Nyckelaktörer och målgrupper

Som diskuterats ovan så finns det en välutvecklad aktörsstruktur med intresse för elektrifieringsområdet, tack vare att frågan funnits på agendan under en längre tid. Områdets bredd gör också att det finns nischer som är starkt förknippade med enskilda aktörer, som exempelvis Lindholmen Science Park och elektromobilitet.

Kraftsamlingen har hittills i hög grad involverat offentliga aktörer som kommunalförbund och kommuner. De intervjuade representanterna för kommunalförbunden har god kännedom om, och deltar i, kraftsamlingen och har sett att den bidragit till ökad aktivitet i kommuner och kommunala energibolag.

I takt med att elförsörjningsfrågan blivit viktigare så har också nationella myndigheter blivit viktigare aktörer och målgrupper för kraftsamlingen. Arbetet beskrivs delvis gå ut på att "putta" statliga aktörer framåt och få gehör för behov och förutsättningar i Västra Götaland på nationell nivå. I samband med att elproduktionen behöver byggas ut, blir även allmänheten en allt viktigare intressentgrupp med vilken utbyggnadsplaner behöver förankras. Det kan exempelvis handla om etablering av nya vindkraftsparker.

Frågan om elförsörjning drivs på av efterfrågan hos nuvarande och framtida industrier. De stora industrierna är tydliga behovsägare och representeras i "Rådet för industrins omställning i Västra Götaland". Samtidigt lyfts i flera intervjuer önskemål om ett större engagemang från en bredare representation av industrin. Det handlar dels om att involvera de största industrierna mer "hands-on" och inte bara på ledningsgruppsnivå, dels om att få med sig industriföretag som är något mindre än de allra största. Därtill nämns entreprenörer "som kan lösa utmaningar" som ytterligare en grupp från näringslivet att involvera i kraftsamlingen.

VILKA RESULTAT HAR KRAFTSAMLINGEN LETT TILL?

I följande kapitel belyser vi ett urval av de resultat som kraftsamlingen bidragit till och som uppmärksammats i intervjuerna. Resultaten kategoriseras utifrån ett antal övergripande typer:

- Samverkan och nätverk
- Metoder och arbetssätt
- Resursallokering
- Kunskap och innovation

SAMVERKAN OCH NÄTVERK

Resultat inom samverkan och nätverk är svåra att kvantifiera, men intrycket av intervjuerna är ändå att det är denna typ av resultat som tydligast kommit ur kraftsamlingen. Det uttrycks på olika sätt, men övergripande handlar det om att kraftsamlingen bidrar till gemenskap och samsyn kring fokus; en slags enande effekt. Kraftsamlingen har även utvecklat existerande relationer och främjat nya samverkansforum på olika nivåer. Återkommande konkreta exempel på resultat som uppmärksammas i intervjuerna är ACCEL, Regional energiöverenskommelse Västra Götaland, och Krafttag i Väst. Enstaka röster ifrågasätter konkret betydelse av ett forum som ACCEL, medan andra lyfter värdet av att ha lyckats engagera aktörer som Vattenfall och Svenska kraftnät.

Kraftsamlingen har också inneburit att en mix av kompetenser har samlats i ny en konstellation internt på Västra Götalandsregionen. På så sätt har samverkan utvecklats, både inom "kärnan" kopplad till elektrifiering, men också genom att grupperingen breddas och involverar fler från Västra Götalandsregionen utifrån behov. Intervjuade representanter för Västra Götalandsregionen lyfter också att kraftsamlingen bidragit till att organisationen blivit en starkare part i dialogen med nationella aktörer.

UTVECKLING AV METODER OCH ARBETSSÄTT

Generellt är det få tecken på att kraftsamlingen inneburit några större förändringar i metoder och arbetssätt hos de intervjuade aktörerna. Internt hos Västra Götalandsregionen har dock kraftsamlingen påverkat organiseringen, och i någon mån även arbetssättet. Övergången till en struktur med tydligare fokus på team, jämfört med tidigare, är kanske det tydligaste exemplet på den här typen av resultat.

"Kommunernas elektrifieringsresa" lyfts också som ett bra exempel på ett sammanhang där arbetssättet varit "väldigt hands-on" och erbjudit stöd till en målgrupp som ofta har brist på egna resurser. Samtidigt efterlyses ytterligare insatser riktat mot "de som kan utföra fotjobbet"; en intervjuperson menar att det hittills har varit mycket fokus på struktur.

RESURSALLOKERING

Vår bild utifrån intervjuerna är att kraftsamlingen framför allt har signalerat att elektrifieringsområdet behöver prioriteras, men att det inte inneburit en uppväxling av finansiella resurser hos aktörer. Det handlar mer om ett skifte i mindset och en ökad "sense of urgency". Samtidigt gör aktörer som förlitar sig på regional finansiering i någon mån en strategisk anpassning av vilka områden man jobbar med till de prioriteringar som signaleras från Västra Götalandsregionen, exempelvis genom regionala utvecklingsstrategin.

I en av intervjuerna betonas att "viktiga frågor" inte automatiskt innebär att det finns tillgängliga resurser. Energiområdet är högprioriterat och kommunalförbunden har godkänt den regionala energiöverenskommelsen. Men det är fortfarande ett stort steg för att enskilda kommuner ska tillsätta de finansiella och personella resurser som krävs för att fullt ut dra nytta av det kunskaphöjande arbetet. Även om det saknas resurser kan dock intresset för frågan öka, exempelvis kring förutsättningar för ny vindkraft.

En "omvänd" effekt av den prioriteringen som en kraftsamling innebär, är att frågor utanför elektrifieringsområdet får mindre utrymme - särskilt när elförsörjningsfrågan blivit alltmer dominerande. I intervjuerna är synen på biogasens roll i den större energidiskussionen det främsta exemplet som lyfts som mindre synligt.

KUNSKAP OCH INNOVATIONER

WSP bedömer att kraftsamlingen har främjat kunskapsbyggande inom elektrifieringsområdet. Kopplat till utmaningarna med elförsörjning har Västra Götalandsregionen egna analyser varit viktiga för att visa på de förväntade energibehoven i länet. Underlaget fungerar som argument i dialogen med Svenska kraftnät och andra nationella aktörer, bland annat genom att synliggöra Västsverige i konkurrensen med exempelvis Norrland.

Stödet som erbjuds inom "Kommunernas elektrifieringsresa" möjliggör för kommunerna att utveckla sitt arbete med planering av elnätsfrågor eller förnybar elproduktion. Kunskapstillförseln stärker både kompetensen och intresset. I intervjun med ett av kommunalförbunden beskrivs hur kommuner tagit fram strategier för laddinfrastruktur, samtidigt som det från politiskt håll märks ett ökat intresse och frågvishet.

I intervjuunderlaget finns få tecken på att kraftsamlingen så här långt haft en direkt påverkan på innovation, i termer av teknologibaserad produkt- eller tjänsteutveckling. Istället är det inom verksamheten på delregional och kommunal nivå som kraftsamlingen gjort avtryck. Samtidigt lyfts Västra Götalandsregionens roll som finansiär av projektutveckling hos science parks, och i förlängningen betydelsen för Fol-projekt. Enligt Västra Götalandsregionen är den typen av finansiering dock inte ett resultat av kraftsamlingen, utan det är mottagarna själva som gör kopplingen mellan kraftsamling och finansiering. Däremot finns det andra konkreta kopplingar mellan kraftsamlingen och finansiering till innovation. I 2022 års uppföljning av programmet Stärka innovationskraften⁴ beskrivs exempelvis hur Västra Götalandsregionen, genom kraftsamlingen, medfinansierat projekt som del av det nationella kompetenscentrumet Solelforskningscentrum.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ARBETET FRAMÅT

I följande kapitel belyser vi förutsättningar för arbetet framåt. Först beskrivs kraftsamlingens koppling till nyckelaktörernas ordinarie verksamheter. Sedan redogör vi för vilka fokusområden och inriktningar som av nyckelaktörerna anses vara viktiga för det gemensamma regionala utvecklingsarbetet med elektrifiering och energifrågor.

Kapitlet behandlar följande utvärderingsfrågor:

- Bedöms de satsningar och resultat som skapats vara bestående över tid? Har eventuella insatser dockat an till ordinarie genomförande?
- Vilka är de mest prioriterade utmaningarna/områdena framåt att kraftsamla gemensamt kring?

FINNS DET FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT DET SOM BYGGTS UPP INOM RAMEN FÖR KRAFTSAMLINGEN KAN LEVA KVAR?

Av utvärderingen framgår att de resultat som uppstått i samband med kraftsamlingen har god potential att vara bestående över tid. Arbetet inom ramen för kraftsamlingen har koppling till aktörernas ordinarie

⁴ Västra Götalandsregionen, "2022 års uppföljning av Stärka innovationskraften", s. 13

verksamhet. Samtliga intervjuade aktörer beskriver att elektrifiering och elförsörjning är högaktuella frågor som den egna verksamheten på olika sätt arbetar med och bidrar till.

Företagen beskriver att de har olika klimatmål som de arbetar mot inom ramen för den ordinarie verksamheten, exempelvis klimatneutralitet till 2030. Elektrifiering av produkter eller delar av verksamheten anges som viktiga medel för att nå klimatmålen. I synnerhet de företag som är storkonsumenter av el eller som tar fram elektrifieringslösningar, arbetar aktivt med såväl forskning och utveckling som påverkansarbete för att möjliggöra elektrifiering. Som del av deras ordinarie utvecklingsverksamhet deltar de också i olika lokala, regionala och nationella grupperingar för att tillsammans med andra aktörer hantera utmaningar och behov kopplat till elektrifieringen.

Främjaraktörernas (Innovatum/Energikontor Väst, IDC West, Lindholmen SP) verksamheter präglas av företagets behov av stöd och regionens industriutmaningar, vilket gör att elektrifiering, energiomställning och elförsörjning står i centrum för flera av deras stödinsatser och utvecklingsprojekt. Givet att elektrifiering, energiomställning och elförsörjning fortsatt kommer att vara viktiga områden för industrin och dess överlevnad, ser de intervjuade främjaraktörerna det som nödvändigt att de fortsätter att stötta företagen inom områdena. Flera aktörer hänvisar också till att deras uppdrag och finansiering kommer från offentlig sektor och/eller industrin och menar att dessa, med stor sannolikhet, kommer att omfatta elektrifiering, energiomställning och elförsörjning mer långsiktigt.

För kommunalförbunden har elektrifiering, energiomställning och elförsörjning kommit att bli viktiga frågor för den ordinarie verksamheten i takt med att kommunerna har behövt adressera frågorna i allt större omfattning. Kommunalförbunden har startat flera lokala satsningar och nätverk för deras respektive kommuner i syfte att arbeta mer aktivt med frågorna. I intervjuer beskriver flera företrädare att de lokala satsningarna och nätverken kommer att fortsätta drivas framgent. En företrädare vittnar om att frågorna har tagit plats i kommunalförbundens ordinarie verksamhet:

Vårt arbete med de delområden som ryms inom kraftsamling elektrifiering kommer att bestå över tid. Elektrifieringsfrågan har satt sig och är en stående punkt på dagordningen under förbundsdirektörens möten och i dialog med Västra Götalandsregionen och de andra kommunalförbunden.

Kommunalförbunden och Västra Götalandsregionen har, som tidigare beskrivet, även skrivit under den regionala energioverenskommelsen som uttrycker mål till 2030 vilket, tillsammans med världsläget, styrker att arbetet kring energifrågorna kommer att vara på agendan för förbunden under de kommande åren.

Genom kraftsamlingen har det skapats en samverkansstruktur internt på Västra Götalandsregionen, där de som arbetar med elektrifieringsfrågan på olika sätt har kopplats ihop och numera utgör "team elektrifiering". I intervjuer uppger de som ingår i team elektrifiering att de har etablerat nya, eller fördjupat, sina kontakter med kollegor som arbetar med frågorna tack vare kraftsamlingen. Den har även gett dem fler möjligheter för dialog och bollplankstöd i frågorna. Intervjupersonerna uppger att de är säkra på att kontakterna och dialogen kommer att bestå även om kraftsamling Elektrifiering på sikt försvinner.

Ett av bidragen som kraftsamlingen har fört med sig är en gemensam kartbild över läget kring elektrifieringsfrågan i Västra Götaland (behov, utmaningar, aktörer och pågående samt nödvändiga insatser). Den föränderliga kartbilden kommuniceras kontinuerligt ut i organisationen, både till tjänstepersoner och politiker. Detta i syfte att främja att kraftsamlingens resultat ska vara bestående och användas av fler personer än dem inom team elektrifiering hos Västra Götalandsregionen.

Genom kraftsamlingen har det också etablerats flera regionala samverkansgrupperingar eller satsningar med fokus på frågorna, exempelvis Elektrifieringsresan, Krafttag i Väst, ACCEL. Många intervjupersoner ser det som högst sannolikt att dessa kommer att finnas kvar i samma format de närmaste åren och potentiellt utvecklas eller avknoppas till långsiktiga arenor/satsningar.

Samtidigt lyfter fler aktörer att behovet av en regionövergripande samordning inom elektrifiering fortsatt kvarstår. Detta trots att merparten av de intervjuade aktörerna betonar att energifrågorna har tagits in i den ordinarie verksamheten. Aktörerna är eniga om att regionen fortsatt bör stå för samordning och koordinering av arbetet och territoriets aktörer, för de gemensamt ska kunna möta de behov och utmaningar som finns inom elektrifieringsområdet.

VILKET FOKUS BÖR KRAFTSAMLINGEN HA FRAMÅT?

Vad gäller kraftsamlings inriktning framöver betonar majoriteten av intervjupersoner att det är centralt att fokusera på att möta de stora utmaningarna gällande effektbrist och kapacitetsbrist, samt möjliggöra för lokal elproduktion och verka för snabb effektutdelning. De lyfter även kraftsamlings betydelse för kunskapshöjning och informationsspridning som särskilt värdefullt, och menar att man vill se mer av det framöver. Det gäller både inom territoriet som nationellt, där man förtjänstfullt "bullrar uppåt" och är en tydlig part i nationella dialoger.

Några intervjupersoner betonar att man i kraftsamlingen skulle kunna ta ett vidare grepp kring långsiktiga systemfrågor såsom energiplanering och energiflexibilitet, samt främja ett skifte från i huvudsak nationell till mer lokal elproduktion.

Flera aktörer efterfrågar mer tydlighet från Västra Götalandsregionen vad gäller inriktning och fokus framöver. De betonar att kraftsamlings politiska signalvärde har varit viktigt för att skapa samsyn och möjliggöra att aktörerna drar åt samma håll i frågorna. Fortsättningsvis vill några se att regionen tar ett tydligare grepp om ledningen av arbetet vad gäller mobilisering av aktörer och koordinering av insatser. Majoriteten av aktörerna menar att det kan handla om att prioritera de insatser som aktörskonstellationen har rådighet över, och att tydliggöra roller och ansvar för de insatser som ska drivas inom ramen för kraftsamlingen.

Vidare tydliggör aktörerna att kraftsamlings verksamhet fortsatt bör utgå från näringslivets behov. Därför lyfter flera av dem att det är angeläget att, i än högre grad än i dagsläget, involvera företag i kraftsamlingen – särskilt de "mellanstora" företag som för närvarande saknas i kraftsamlings olika konstellationer. Ett antal aktörer menar att genom att öka involvering av företag i kraftsamlingen, kan man i större utsträckning dra nytta av näringslivets kapacitet, innovationsförmåga och utvecklingsresurser. De uttrycker också att det ger företagen en naturlig (och betydelsefull) arena för kunskapsdelning till offentliga aktörer. En företrädare för ett kommunalförbund förtydligar behovet av detta i på följande sätt:

Det offentliga springer efter näringslivet, som är långt fram i energifrågorna, när vi i stället behöver forum där vi kan arbeta tillsammans (offentlig sektor och det privata näringslivet) för att lösa knäckfrågorna.

Några lyfter också att kompetensutveckling och kompetensförsörjningsfrågor hos företag kommer att bli centrala för att kunna hantera och accelerera omställningsarbetet.

Samtidigt belyser några intervjupersoner att de som arbetar i olika konstellationer inom ramen för kraftsamlingen behöver se till samhällets behov i första hand, och inte bara göra det som näringslivet pekar på utan eftertanke. Resonemanget är att man behöver påminnas om att elektrifieringen i ett långsiktigt perspektiv syftar till att begränsa klimatpåverkan och se till att insatserna färgas av detta. Här lyfter en intervjuperson att man behöver säkerställa att samtliga delar av energisektorn inkluderas, där produktion av förnybar el är en avgörande nyckel för att kunna åstadkomma minskad klimatpåverkan.

Merparten av aktörerna lyfter dessutom att man behöver arbeta mer med social acceptans och folkbildning som ett sätt att möjliggöra omfattande satsningar för ökad elproduktion. I detta framhåller några att kraftsamlingen i större utsträckning bör stötta lokalpolitiker att föra samtal med invånare, där en intervjuperson beskriver det som att "slaget om energin avgörs till stor del ute i kommunerna".

Majoriteten av aktörer menar att det blir viktigt att arbeta mer med förankring, samsyn och gemensamt lärande bland kommuner i det fortsatta genomförandet. Kommunerna (både dess förvaltning och politik) och lokala energibolag är nyckelorganisationer när det kommer till lokala energifrågor, samtidigt som det där ofta råder ovana och kunskapsbrist kring att arbeta (innovativt) med frågorna. Flera intervjupersoner menar därför att det blir centralt att genomföra kunskapshöjande insatser och att få genomslag av insatser inom ramen för den regionala energiöverenskommelsen och Elektrifieringsresan.

Vidare framhåller några intervjuade aktörer att det framöver finns anledning att fokusera på att växla upp regionala medel genom att söka finansiering för utvecklingsinsatser från nationella myndigheter eller EU-nivån. Flera av dem lyfter särskilt att det vore värdefullt för Västra Götalands aktörer att delta i utvecklingen som sker på EU-nivå för att komma runt de bromsklossar som upplevs finnas nationellt. I sammanhanget efterfrågar ett fåtal aktörer utlysningssplaner för årets planerade utlysningar av medel från Västra Götalandsregionens sida. De menar att det skulle förbättra förutsättningarna för aktörerna att formera sig i konsortier och skriva ansökningar.

WSP:S SLUTSATSER

Nedan redogör vi för våra slutsatser med utgångspunkt i de övergripande utvärderingsfrågorna.

KRAFTSAMLINGEN HAR STÄRKT RELATIONER OCH GEMENSAM POSITIONERING

Baserat på intervjuerna är vår bild att samtliga aktörer som vi pratat med har en relation till kraftsamlingen. I vilken grad och på vilket sätt man märkt av kraftsamlingens effekter varierar, men känslan av att det gjorts en "satsning" verkar finnas hos intervjupersonerna.

På övergripande nivå är signalvärdet och den samlande effekten på aktörerna de tydligaste nyttorna som kraftsamlingen skapat. Genom att ge namn och sammanhang till insatser, samarbeten och dialoger, synliggör kraftsamlingen arbete som pågår – elektrifieringsområdet blir svårt att "ignorera" och höjs bland andra viktiga frågor på agendan.

De mer specifika resultaten förefaller svårare att säkert koppla till kraftsamlingen. Det finns flera bidragande orsaker till att sambandet är otydligare. Viktigast är kanske att elektrifieringsområdet uppmärksammats under lång tid, med aktörer involverade i olika slags insatser sedan tidigare. Delar av det som gjorts under kraftsamlingen hade kanske gjorts ändå, eller är en fortsättning på redan startade initiativ. Eftersom kraftsamlingens genomförande bygger på samverkan och nätverk finns också ett "överlapp" med resultaten – vad är själva kraftsamlingen och vad är utfall av densamma? Det går att argumentera att det viktigaste är att det tas initiativ och görs insatser, oavsett sammanhanget. Samtidigt finns ett värde i att förstå om, och i så fall hur, den önskade "extra hävstången" skapas av kraftsamlingen.

Med det sagt finns det också ett antal resultat som främjats av kraftsamlingen och som visar på förflyttning eller förändring under den aktuella perioden. Dels forum för dialog och uttryck för samsyn som ACCEL, Regional energiöverenskommelse Västra Götaland, och Krafttag i Väst, dels stöd i insatser som kommunernas elektrifieringsresa. Synen på mervärdet av de enskilda resultaten varierar bland aktörerna som intervjuats. ACCEL och energiöverenskommelsen beskrivs övervägande som viktiga utgångspunkter för det fortsatta arbetet, men av vissa även som relativt obetydliga när det kommer till vilken påverkan de förväntas ha. Andra resultat som främjats av kraftsamlingen, och som visar på förflyttning eller förändring, är kompetensbyggande projekt inom både elförsörjning och batteritillverkning, samverkansplattformar inom bland annat solceller och samverkan mellan Sveriges batteriregioner, samt utredningsstöd för etablering av elproduktion och nätutbyggnad.

Huruvida kraftsamlingen fungerar relaterar till vilken förändring eller förflyttning som förväntas ske. Sammanfattningsvis framstår kraftsamlingen som en "boost" för det arbete och engagemang som finns sedan tidigare. Den är inte avgörande för att driva elektrifieringsfrågan framåt, men understryker frågornas betydelse och upprätthåller en "sense of urgency". Utvecklingen inom samverkan och samsyn bland relevanta intressenter inom elektrifieringsområdet har gynnats av en mogen aktörskonstellation med verksamhet som kraftsamlingen kunde appliceras på. Samtidigt kan tänkas att den jämförelsevis höga mognadsgraden hos området och dess intressenter påverkar hur stor förändring som kraftsamlingen upplevs bidra med.

DET FINNS TECKEN PÅ HÄVSTÅNGSEFFEKT AV KRAFTSAMLINGEN, MEN ÄR SVÅRT ATT VÄRDERA

I resonemanget kring hur kraftsamlingsmodellen fungerar som arbetssätt, är det en utmaning att ringa in vad som är arbetssättets signum. Som konstaterats uttrycker aktörerna en känsla av "boost" i arbetet, en upplevelse av mer kraft eller fokus, och kanske en större medvetenhet om frågorna. Samtidigt har de inte helt lätt att bedöma den extra effekten av kraftsamlingen, åtminstone inte när de diskuterar sina egna insatser. Flera återkommer i stället till signalvärdet av kraftsamlingen som kvitto på att elektrifiering är ett prioriterat område för Västsverige och Västra Götalandsregionen.

Som diskuteras ovan fanns en förhållandevis mogen konstellation av aktörer engagerade i olika delar av elektrifieringsområdet sedan tidigare. De förutsättningarna, tillsammans med ambitionen att förstärka befintliga initiativ, spelar in i hur kraftsamlingen tar sig uttryck. Det blir inte nödvändigtvis en stor förändring i vad som görs eller hur det görs. Om målet för kraftsamlingen i stället uttryckligen skulle vara nya angreppssätt eller annorlunda innehåll, hade det sannolikt främjats bättre av ett ramverk där detta tydligare efterfrågas.

Kraftsamlingen har inte kommit med föreskrifter om hur arbetet ska bedrivas, utan aktörerna har själva utformat och omsatt kraftsamlingen i praktiken. Det finns få tecken på att kraftsamlingsmodellen inneburit några större förändringar av hur aktörerna arbetar internt. De förändringar i arbetssätt som ändå uppmärksammas i intervjuerna, och som kopplas till kraftsamlingen, handlar framför allt om formeringen av team internt på Västra Götalandsregionen, positioneringen och formerna för dialog med nationella aktörer samt möjligheterna som erbjudits kommunerna genom elektrifieringsresan.

Tack vare kraftsamlingen förefaller det ha skapats en "extra hävstång" i elektrifieringsarbetet. Samtidigt går det att diskutera hur mycket hävstång som kan förväntas av kraftsamlingen och som indikerar ett lyckat arbetssätt. Utan en mätbar målbild för kraftsamlingen blir jämförelsen med alternativa arbetssätt svår att göra.

TYDLIGGÖR FÖRVÄNTNINGAR KRÄVS AV FRAMTIDA KRAFTSAMLINGAR

Som diskuteras i föregående kapitel är det utmaningar kopplat till eleffektbrist som förväntas vara i fokus under överskådlig framtid. Dessa kan i sin tur brytas ner i ett antal delutmaningar och underområden. I intervjuunderlaget efterfrågas exempelvis fokus på energiplanering och energiflexibilitet, främjande av lokal elproduktion, kompetensutveckling och kompetensförsörjning hos företag, kunskapshöjande insatser för kommuner, med mera.

För att nyansera eller vidareutveckla innehållet i kraftsamlingen ser vi en poäng med att ta utgångspunkt i vad som åstadkommit hittills. Är det liknande resultat som är målet också framgent, och om inte, vad behöver göras annorlunda? Behöver resultaten fortsatt stöttning för att förvaltas eller kan fokus skiftas eller smaltas av utan att igångsätta initiativ avstannar?

Oavsett hur prioriteringarna görs framåt finns en efterfrågan på ökad tydlighet, både avseende inriktning och förväntningar på kraftsamlingen, och rollfördelningen i aktörssystemet. För att sätta något slags mål för kraftsamlingen finns det, som tidigare beskrivits, en poäng i att utgå från de resultat som åstadkommit hittills. Hur kan exempelvis en kraftsamling utformas för att främja energiöverenskommelsens intentioner?

Den nuvarande kraftsamlingen omfattar hela elektrifieringsområdet, även om fokus i praktiken ligger på utmaningarna med elförsörjning. På samma sätt som prioriteringar behöver lyftas fram, kan det finnas en poäng i att synliggöra om delar av elektrifieringsområdet ska ligga utanför kraftsamlingen. Alternativt tillåts fokusskiften ske över tid utifrån yttre omständigheter, utan att för den skull utesluta att en aktör som Västra Götalandsregionen indikerar en riktning.

BILAGA A: INTERVJUFÖRTECKNING

A.1 Intervjuer kraftsamling elektrifiering

Tobias Björck	IDC West Sweden
Emma Brandstedt Pryts	Göteborgsregionen
Fredrik Dahlström Dolff	Västra Götalandsregionen
Magnus Flink	Innovatum/Energikontor Väst
Hans Fogelberg	Västra Götalandsregionen
Anders Fröberg	Borealis / Rådet för industrins omställning i Västra Götaland
Björne Hegefeldt	Västra Götalandsregionen
Sandra Johansson	Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund
Magnus Kuschel	Innovatum/Energikontor Väst
Staffan Lund	Västra Götalandsregionen
Peter Mårdberg	Volvo Group Trucks Technology
Gunnar Ohlin	Lindholmen Science Park
Line Rondestvedt de Verdier	Västra Götalandsregionen
Andrea Teran Öman	Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Christel Thuresson	Fyrbodals kommunalförbund
Maja Wadstein	Göteborgsregionens kommunalförbund
Rickard Waern	Innovatum/Energikontor Väst
Peter Yström	Skaraborgs kommunalförbund

VI ÄR WSP

WSP är ett av världens ledande konsultbolag och rådgivare inom samhällsutveckling. Vi utvecklar allt ifrån städer och transportsystem till vattenförsörjning och höga hus. Med 67 000 medarbetare i över 40 länder samlar vi experter inom analys och teknik, för att framtidssäkra världen. I Sverige har vi omkring 4 000 medarbetare.

Tillsammans med våra kunder tar vi fram innovativa lösningar för en mänsklig, trygg och välfungerande morgondag. Vi planerar, projekterar, designar och projektleder olika uppdrag inom transport och infrastruktur, fastigheter och byggnader, hållbarhet och miljö, energi och industri samt urban utveckling. Så tar vi ansvar för framtiden.

wsp.com

WSP

WSP Sverige AB

Org. nr:556057-4880

wsp.com

